

Research Paper

Identifying pre_remarriage educational needs: A grounded theory study

Maryam Rezaei¹, Ismaeil Asadpour², Farshad Mohsenzade², Kianoush Zaharakar³

1. Ph.D Student of Counseling, Faculty of Educational and Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational and Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.
3. Associate Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational and Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

Citation: Rezaei M, Asadpour I, Mohsenzade F, Zaharakar K. Identifying pre_remarriage educational needs: A grounded theory study. J of Psychological Science. 2022; 21(113): 867-883.

ORCID

URL: <https://psychologicalscience.ir/article-1-1513-fa.html>

[10.52547/JPS.21.113.867](https://doi.org/10.52547/JPS.21.113.867)

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Educational needs,
Remarriage,
Grounded-theory

Background: Remarriage is a new opportunity to experience married life, but the theoretical and experimental backgrounds in this field indicate that this group experiences a lot of psychological, communication, and family stress. Also, the divorce rate is high among them. However, this group's perceptual challenges and educational needs have not been comprehensively identified in specific research, and there is a research gap in this regard.

Aims: This study aimed to identify pre-marital educational needs.

Methods: The research was qualitative and grounded theory. The researcher selected men and women with experience of remarriage in Tehran. For this purpose, 16 men and women (identified by virtual call) and 12 professionals (identified by marriage and family association) were selected by purposive sampling. Interviews were recorded and analyzed using Strauss and Corbin (1998).

Results: The analysis of the interviewees' statements led to the design of a remarriage readiness model, with one primary theme (realistic selection and secure entry into a challenging relationship), four causal factors (clarification of remarriage criteria, analysis of individual readiness, having knowledge to find the appropriate match, and examining the possibility of unhealthy reasons for remarriage), three underlying factors (awareness of the role of family barriers, insight into marital and parenting challenges), four interfering factors (facilitating the release of the individual from the previous relationship, strengthening intrapersonal capabilities, strengthening marital skills and teaching communication requirements in interaction with children), four actions (participatory solution of challenges related to children, accepting the couple's challenges and participating in addressing, defining the parent-child relationship based on affection, and defining marital relationship based on love) and a consequence (quality remarried life).

Conclusion: The research results provided the basis for designing pre-remarriage education programs that increase the likelihood of a quality remarriage.

Received: 06 Dec 2021

Accepted: 26 Feb 2022

Available: 23 Jul 2022

* **Corresponding Author:** Ismaeil Asadpour, Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Educational and Psychology, Kharazmi University, Tehran, Iran.

E-mail: dr.iasadpour@khu.ac.ir

Tel: (+98) 9126403230

2476-5740/ © 2021 The Authors. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license

(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Remarriage means the marriage of a woman or a man after they become single due to divorce or the death of their spouse (Yekleh et al., 2018). More than 70% of women or men who are single due to divorce or the death of their spouse decide to remarry after a short time (Sweeney, 2010).

Re-entering into married life and re-forming a family can significantly alleviate the problems of this group of individuals and bring them back to normal life (Eng et al., 2020). However, research backgrounds indicate that this group of couples face more obstacles and challenges to succeed in married life, some of which are related to the marital relationship, some to the parent-child relationship, and some others are challenges about families and culture (Rajabi et al., 2020). High levels of marital conflict (Peng, 2016), disagreements with each other's families (Watkins & Waldron, 2017), parent-child tensions, especially in dealing with stepchildren (McNamee et al., 2014), and negative cultural attitudes toward marriage in traditional societies (Mohammadi, 2020) are among the problems that negatively influence the quality of remarriage and cause its instability and failure.

The success of remarried life requires awareness of the challenges and educational needs of this group (Peng, 2016). Solving the problems of remarried couples requires identifying their weaknesses and educational needs (Mohammadi & Mohammadi, 2019). Research should focus on the skills that need to be strengthened, and the weaknesses that need to be addressed in this group (Eng et al., 2020). Awareness of remarried couples of the problems they face in their new life can significantly increase their ability to successfully manage their life (Coleman et al., 2000). Another dimension of quality remarriage education should focus on how to interact with stepchildren (Raley & Sweeney, 2020). Stepchildren are an integral part of remarriage; therefore, couples should be aware of the specific challenges and the requisite skills to manage them (Mohammadi, 2020). It is also necessary to consider cultural sensitivities about remarriage and the challenges that remarriage can create in this life (Yekleh et al., 2018). Insight

into these challenges can pave the way for designing a quality remarriage model. A marriage that fully reveals the educational needs and the challenges of this group and thus provides a practical model for experts and specialists to design educational programs to increase the quality of this relationship and prevent its failure.

Method

The research method should be in line with the research objectives. The research method is qualitative, and the design is grounded theory. This method comprehensively clarifies experience and provides an explanatory theoretical model by analyzing the interviewees' statements, making it possible to explain, predict, and control the phenomenon under study (Ahmadimehr et al., 2020). The first group population included all men and women in Tehran in 2020-2021 who remarried due to divorce. The second group population included all specialists in counseling and psychology in Tehran in 2020-2021 who had research, education, and interventional experience in remarriage. The participants of both groups were selected by purposive sampling. The first group included 16, and the second group included 12 individuals.

Semi-structured interviews were used to collect data in this qualitative design. Apart from focusing on the nature of the research topic, this type of interview has high flexibility in the interview process and helps clarify the phenomenon under study (Mohammadi & Mohammadi, 2019). The interview form included 15 general questions developed by studying the theoretical and research foundations of remarriage and the supervisors' and advisors' suggestions. Sixteen interviews were conducted with men and women with remarriage experience, and 12 interviews were conducted with professionals, each lasting at least two sessions of 45 to 90 minutes. The interview process and data analysis took 12 months. The interviews were analyzed by the systematic method of Strauss and Corbin (2010). This systematic method makes it possible to comprehensively analyze the interviewees' statements and organize them into an explanatory theoretical model. Therefore, it is the most appropriate analysis method in the present study. Transcribing interviews, reviewing the content

to understand the hidden meaning, identifying important and basic phrases and extracting sub-codes, identifying the core concept, converting the sub-codes to axial codes based on the similarity finding process, analogy and integration, determining the selected and interpretation-oriented codes, and finally, developing an explanatory theoretical model are the steps taken during this analysis method (Yekleh et al., 2018).

The four methods of Guba and Lincoln (1989) were used to validate the findings of the qualitative interview. To ensure the validity of the exploratory results, the researchers provided the findings of each interview to the interviewees to comment on their accuracy. To ensure the credibility of the findings, the

researcher avoided the interference of their assumptions in the interview process and data analysis. To approve the conformability of the findings, the researchers avoided the interference of their assumptions in the interview process and data analysis. To check the dependability of the findings, the researcher consulted the supervisors and advisors to develop interview questions, conduct interviews, and analyze them. Finally, to ensure the generalizability of the findings, the researcher selected the interviewees from different ages, educational and occupational backgrounds, and social contexts to obtain the most comprehensive information as much as possible.

Table 1. Educational needs before remarriage from the perspective of the participants

Selected code	Axial code	Open code
Causal factors	clarification of remarriage criteria	Clarification of economic criteria, job criteria, educational criteria, family criteria, communication boundaries, expectations, desires, and marital aspirations
	analysis of individual readiness for remarriage	Assessment of emotional readiness of both parties, sexual readiness, psychological readiness, economic readiness, moral readiness
	having knowledge to find the appropriate match	Knowing about: each other's interests and commonalities, culture and family lifestyle, level of acceptance in the other party's family, the other party's attitude towards the job, emotional and sexual expectations, and expectations about the stepchild.
	examining the possibility of unhealthy reasons for remarriage	Remarriage only to get rid of loneliness, having a sponsor, a man's support of the child, fear of losing the opportunity to marry, fear of being blamed by others, negative view of society, reducing the worries and discontent of parents
Underlying factors	awareness of the role of family barriers	The other party's family dissatisfaction with marrying a divorcee, families avoiding support, families cutting off the relationship with the married member, inapt family interferences, the negative comparison of the current bride with the previous one, not accepting the stepchild
	insight into marital challenges	Wondering about revealing the previous marriage, negative attitude towards the previous marriage, conflict over dowry payment, conflict over financial support for stepchildren, not accepting stepchildren and their upbringing, conflict over childbearing.
	insight into parenting challenges	Conflict with the child about divorce, child dissatisfaction with the parent remarriage, preparing the child for accepting remarriage, disagreement with the child about how to communicate with the biological parent, difficulty in managing the children's conflicts.
Interfering factors	facilitating the release of the individual from the previous relationship	Leaving the grief behind, acceptance of one's role in the previous failure, forgiving oneself and previous partner, liberation from attachment to the ex-spouse, avoidance of comparing new life with the previous one.
	strengthening intrapersonal capabilities	Strengthening self-esteem, assertiveness, emotion regulation, self-control, resilience, flexibility, responsibility, gratitude, and appreciation
	strengthening marital skills	Teaching emotional intimacy skills, sexual intimacy, resolving marital conflict, joint economic management, creating and maintaining intimate interaction with each other's families, increasing participation in resolving challenges
Actions	teaching communication requirements in interaction with children	Paying attention to the needs and wants of children, gaining the child's trust, creating a sense of security in the child, agreement on the way of interaction with the child
	participatory solution of challenges related to children	Collaboration to determine the boundaries in the interaction of children with each other, collaborating to be accepted by each other's children, collaborating to increase acceptance by children of both parties, collaboration to resolve parent-child conflicts

Selected code	Axial code	Open code
	accepting the couple's challenges and participating in addressing them	Accepting each other's first marriage, sharing in the payment of the ex-spouse's dowry, discussing the needs of the children, agreement on raising children, and agreement on childbearing, reaching a common ground on each other's work activities.
	defining the parent-child relationship based on affection	Heartfelt acceptance of stepchildren, understanding the difficult situations of children, equal emotional caressing of children-stepchildren, similar financial support for children-stepchildren, adequate and balanced attention to the demands of children-stepchildren, coping with the stubbornness of stepchildren.
	defining marital relationship based on love and collaboration	Creating and maintaining emotional intimacy, creating and maintaining sexual passion, respecting and accepting the spouse unconditionally, constantly consulting with each other, empathetic collaboration in managing various issues.
Consequences	quality re-married life	Satisfaction with the marital relationship, satisfaction with the parent-child relationship, compatibility with each other's families, stability of the marital relationship.

Results

The main theme of the present study was the realistic selection and secure entry into a challenging relationship. The findings were categorized as follows: causal factors (clarification of remarriage criteria, analysis of individual readiness for remarriage, having knowledge to find the appropriate match, and examining the possibility of unhealthy reasons for remarriage), underlying factors (awareness of the role of family barriers, insight into marital and parenting challenges), interfering factors

(facilitating the release of the individual from the previous relationship, strengthening intrapersonal capabilities, strengthening marital skills, and teaching communication requirements in interaction with children-stepchildren), actions (participatory solution of challenges related to children, accepting the couple's challenges and participating in addressing them, defining the parent-child relationship based on affection, and defining marital relationship based on love and collaboration), and consequence (quality remarried life) (Table 1). Figure 1 also shows the quality remarriage readiness model.

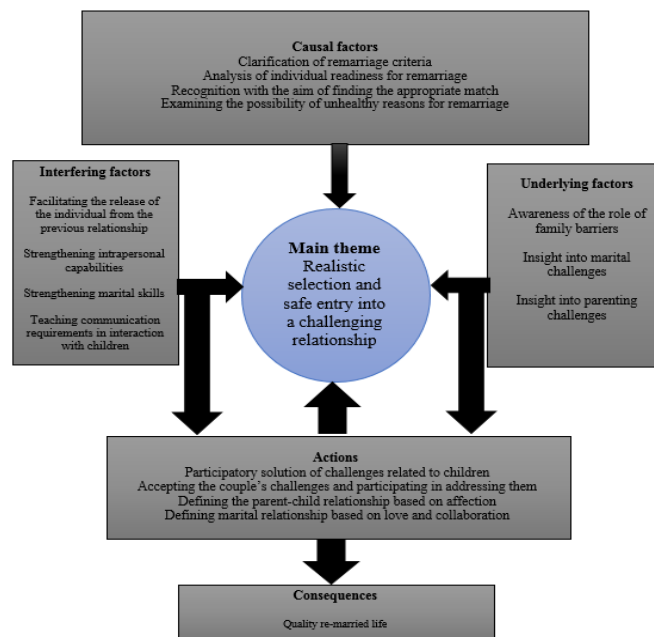

Figure 1. Theoretical model of quality remarriage readiness

Conclusion

The four causal factors of the quality remarriage model were clarifying remarriage criteria, analyzing individual readiness for remarriage, having knowledge to find the appropriate match, and examining the possibility of unhealthy reasons for remarriage. Russell (2019) stated that awareness of one's own and the other party's criteria for marriage is necessary to choose the spouse who is the best match. Thus, the success and continuity of the relationship increase. Remarriage will be successful when both parties have the requisite readiness for marriage, including economic, emotional, and psychological readiness (Wisdom & Green, 2002). Such readiness facilitates the effective management of remarriage (Mohammadi, 2020). Having the knowledge to find the appropriate match and avoiding unhealthy reasons for remarriage were emphasized in Mohammadi's (2019) study as factors affecting a successful remarriage. The researchers stated that the more one knows about the person one intends to remarry, the more accurate the decision can be. Thus, the possibility of forming an intimate and quality relationship increases.

Awareness of the role of family barriers, insight into marital challenges, and insight into parenting challenges were the three factors that underlie the quality remarriage model. Sweeney (2010) states that married life will be successful if the families of origin of both partners are satisfied with the marriage. The dissatisfaction of families with the remarriage of their daughter or son causes not supporting the couple and also creates considerable tension in their relationship. Hu (2020) stated that before remarriage, partners should discuss and agree on various issues, such as raising and supporting children, dowry, and interaction with each other's families and previous spouses. If these issues remain unresolved and brought to remarried life, they will undoubtedly cause great tension and damage the relationship's stability, quality, and intimacy (Peng, 2016). When individuals cannot agree on how to raise their children and stepchildren and clarify their boundaries before remarriage, they become tense over time, and their dissatisfaction with each other increases (McNamee et al., 2014).

Facilitating the release of the individual from the previous relationship, strengthening intrapersonal capabilities, strengthening marital skills, and teaching communication requirements in interaction with children were the four interfering factors of the quality remarriage readiness model. The success of remarriage requires complete liberation from the marriage and the previous spouse and resolving its issues and problems (Coleman et al., 2000). At the time of beginning a new married life, engagement in the previous relationship prevents an individual from having a successful remarriage and causes numerous marital conflicts (Zahl-Olsen et al., 2019). Loving your spouse and taking care of marital needs are the prerequisites of quality remarriage. For experiencing an intimate and satisfying relationship, remarried couples should acquire and apply the requisite skills (Mohammadi, 2020). Learning how to communicate with stepchildren is another prerequisite for successful remarriage (Watkins & Waldron, 2017). Suppose remarried couples have children from their previous marriage. In that case, they should develop the required abilities and skills to gain the trust of these children and should know how to establish a secure relationship with them (Zahl-Olsen et al., 2019).

Participatory solution of challenges related to children, accepting the couple's challenges and participating in addressing them, defining the parent-child relationship based on affection, and defining marital relationship based on love and collaboration were the four action factors of the quality remarriage readiness model. By knowing about the problems they might have in interacting with the children and working together to address them, remarried couples can prevent these problems from continuing and escalating (Hu, 2020). Strengthening the couple's ability to build an intimate relationship with each other and working together to solve problems can significantly increase the stability of their relationship. Training in and internalizing intrinsic potentials and marital skills, such as creating intimate emotional and sexual relationships, help couples establish marital and parental ties and perform their parenting duties efficiently (Chiappori & Weiss, 2007). As a result, quality remarriage realizes.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This article is taken from the doctoral dissertation of counseling of the first author in the Faculty of Psychology and Educational Sciences of the Kharazmi University of Tehran in 2021. The researcher provided comprehensive explanations about the goals and methods of research to the interviewees to decide whether or not to participate in the research process. The researcher then assured the interviewees that the data would be kept entirely confidential.

Funding: The present study was conducted without the financial support of any specific institution or organization.

Authors' contribution: The first author is the main researcher of this research. The second author is the supervisor, and the third and fourth authors are the advisors of the dissertation.

Conflict of interest: Authors have no conflict of interest.

Acknowledgments: We would like to thank the Faculty of Psychology and Educational Sciences of Kharazmi University for their help in conducting this research and all those who participated in the interview process and the intervention.

شناسایی نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد: یک مطالعه گراندد تئوری

مریم رضایی^۱، اسماعیل اسدپور*^۲، فرشاد محسن زاده^۳، کیانوش زهراکار^۳

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۲. استادیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

۳. دانشیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: ازدواج مجدد با اینکه فرصت دوباره‌ای برای تجربه زندگی مشترک است؛ ولی پیشینه‌های نظری و تجربی انجام شده در این زمینه بیانگر این واقعیت است که این گروه تنش‌های زیادی در زمینه روانشناختی، ارتباطی و خانوادگی تجربه می‌کنند و همچنین میزان طلاق در بین آن‌ها در سطح بالایی قرار دارد. با این حال چالش‌های ادراکی و نیازهای آموزشی این گروه بطور جامع تاکنون در پژوهش خاصی مورد شناسایی قرار نگرفته است و در این زمینه خلاء پژوهشی وجود دارد.

هدف: هدف پژوهش حاضر شناسایی نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد بود.

روش: روش پژوهش حاضر کیفی و از نوع گراندد تئوری بود. پژوهشگر از میان زنان و مردان دارای تجربه ازدواج مجدد در شهر تهران، ۱۶ نفر (شناسایی از طریق فراخوان مجازی) و از میان متخصصین (شناسایی از طریق انجمن ازدواج و خانواده کشور)، ۱۲ نفر را برای مشارکت در پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب کرد. مصاحبه‌ها ضبط و با استفاده از روش تحلیل اشتراوس و کوربن (۱۹۹۸) تحلیل شد.

یافته‌ها: واکای بیانات مصاحبه‌شوندگان منجر به طراحی مدل آمادگی برای ازدواج مجدد، با یک مقوله هسته‌ای (انتخابی واقع‌بینانه و ورودی ایمن به رابطه پرچالش)، چهار عامل علی (روشن‌سازی ملاک‌های ازدواج مجدد، واکای آمادگی‌های فرد، شناخت با غایت تناسب سنجی و همچنین واریسی احتمال وجود چرایی‌های ناسالم جهت ازدواج مجدد)، سه عامل زمینه‌ساز (آگاهی نسبت به نقش مانع‌زایی خانواده، بینش‌دهی نسبت به چالش‌های زوجی و چالش‌های والدگری)؛ چهار عامل مداخله‌ای (تسهیل‌رهایی فرد از رابطه قبلی، تقویت توانمندی‌های درون‌فردی، تقویت مهارت‌های زوجی و آموزش ضرورت‌های ارتباطی در تعامل با فرزندان)، چهار کنش (حل مشارکتی چالش‌های مرتبط با فرزندان، پذیرش چالش‌های زوجی و مشارکت در رسیدگی به آن‌ها، ترسیم روابط والد - فرزندی مبتنی بر مهرورزی و ترسیم رابطه زناشویی مبتنی بر عشق) و یک پیامد (زندگی زناشویی مجدد با کیفیت) شد.

نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از پژوهش، زمینه را برای طراحی برنامه‌های آموزشی پیش از ازدواج مجدد فراهم کرد. برنامه‌هایی که اجرایی شدن آن، احتمال داشتن پیوند مجدد توأم با کیفیت را افزایش می‌دهد.

دریافت شده: ۱۴۰۰/۰۹/۱۵

پذیرفته شده: ۱۴۰۰/۱۲/۰۷

منتشر شده: ۱۴۰۱/۰۵/۰۱

* نویسنده مسئول: اسماعیل اسدپور، استادیار، گروه مشاوره، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

رایانامه: dr.iasadpour@khu.ac.ir

تلفن: ۰۹۱۲۶۴۰۳۲۳۰

مقدمه

ازدواج مجدد، ازدواجی است که در آن طرفین به دلیل طلاق یا مرگ همسر خویش، با فرد دیگری وارد ارتباط شده و به صورت رسمی با او پیوند زناشویی برقرار می‌کنند (لی و همکاران، ۲۰۱۸؛ یکله و همکاران، ۱۳۹۷). بالا بودن نرخ طلاق و جدایی زوجین از یکدیگر با افزایش فراوانی ازدواج مجدد همراه است (رالی و اسوینی، ۲۰۲۰). ۷۰٪ تا ۸۰٪ از زنان و مردان پس از اینکه ازدواجشان از هم فرو می‌پاشد دوباره ازدواج می‌کنند (اسوینی، ۲۰۱۰).

با اینکه ازدواج مجدد فرصت دوباره‌ای است برای تجربه زندگی مشترک، با این حال این قسم از ازدواج با مشکلات زیادی همراه است که ناتوانی در مدیریت آن می‌تواند منجر به تجربه شکستی دوباره شود (اینگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ رجبی و همکاران، ۱۳۹۹). در هر رابطه زوجی احتمال بروز تعارض و آشفتگی وجود دارد (پاداش و همکاران، ۱۴۰۰؛ نبوی، شهبازی و کرای، ۱۴۰۰)؛ با این حال روابط زناشویی مجدد سطح بیشتری از اختلافات، نارضایتی‌ها و اختلاف‌ها را شامل می‌شود (واتکینس و والدرون، ۲۰۱۷).

هیجان‌های منفی زیادی، حسادت و پرخاشگری (پینگ، ۲۰۱۶)؛ تنش و تعارض ارتباطی (زاهل-اولسون و همکاران، ۲۰۱۹)؛ تنش و درگیری‌های کلامی و از همه مهمتر طلاق دوباره از دیگر مشکلاتی است که زندگی زناشویی مجدد احتمال تجربه آن را تا حد زیادی افزایش می‌دهد (هو، ۲۰۲۰). بریم‌هال و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهش خود نشان داد که بیش از ۶۰٪ از زوجینی که ازدواج مجدد کرده‌اند از یکدیگر طلاق می‌گیرند.

زنان و مردانی که ازدواج مجدد کرده‌اند، متأثر از احساس ارزشمندی پایین، ترس و اجتناب از تعارض و فقدان مهارت‌های ایجاد صمیمیت، معمولاً در رابطه خویش تنش بسیار بیشتری را در قیاس با سایر زوجین تجربه می‌کنند (برامیل و موشر، ۲۰۰۲). ناتوانی در حل تعارض و ناکامی در ازدواج اول، سبب می‌شود که زوجین در ازدواج‌های بعدی اطمینان چندانی به توانمندی خود در مدیریت رابطه نداشته باشند و با بروز کوچک‌ترین تعارضی، تنش بسیار زیادی از خود نشان دهند (راسل، ۲۰۱۹).

از دیگر ابعاد ازدواج مجدد که موفقیت و ثبات آن را با تزلزل مواجه می‌کند، حضور فرزندان ناتنی است (مک‌نامی و همکاران، ۲۰۱۴). ازدواج

مجدد با حضور فرزندان از دوسوی مشکل‌ساز است. اول اینکه معمولاً فرزندان این گروه از زوجین، تعارض زیادی با یکدیگر دارند و توانایی‌شان در سازگاری و کنار آمدن با ازدواج دوباره والد خویش در سطح پایینی قرار دارد (چیاپوری و ویسی، ۲۰۰۷). این ناتوانی تنش روانی زیادی را بر آن‌ها متحمل کرده و نارضایتی آن‌ها را از کلیت زندگی بالا می‌برد. از سوی دیگر معمولاً سازگاری و توافق زوجین با فرزندان یکدیگر و پذیرش شرایط موجود دشوار است و در این حوزه با مشکلات زیادی مواجه هستند (محمدمدی، ۱۳۹۹).

قبل از ورود زوجین به مرحله ازدواج مجدد، می‌بایست طی واکاوی‌های عمیق، نیازها و خواسته‌های این گروه که برآورده نشدنش در بروز مشکلات زناشویی در طی ازدواج اول تأثیر داشته است، شناسایی گردد و زمینه برای رفع آن‌ها فراهم شود (واتکینس و والدرون، ۲۰۱۷)؛ عاملی که می‌تواند موفقیت ازدواج مجدد را تا حد زیادی افزایش دهد. این گروه در صورتی که ضعف‌ها و بدکارکردی‌هایشان طی فرآیندهای آموزشی و درمانی رفع نگردد و دوباره تصمیم به ازدواج مجدد بگیرند، قطعاً تنش‌های زناشویی زیادی را ادراک کرده و نمی‌توانند پیوندی با کیفیت با یکدیگر برقرار کنند (لی و همکاران، ۲۰۱۸).

شناسایی نیازهای آموزشی این گروه، صرفاً زمانی به صورت جامع ممکن خواهد بود که پژوهشگر زمینه را برای گفت‌وگوی عمیق با خود این افراد و همچنین متخصصینی که با آن‌ها تعامل دارند را فراهم کند. در طی این گفت‌وگوها، پژوهشگر پس از ایجاد اعتماد بین فردی تلاش خواهد کرد با واکاوی دقیق تجارب زیسته این گروه در زندگی زناشویی مجدد، و همچنین آگاهی از تجارب پژوهشی، آموزشی و درمانی متخصصین در تعامل با این گروه، نیازهای آموزشی ضروری برای این افراد را شناسایی کند. رسیدن به این غایت با استفاده از روش‌های تحقیق کمی چندان ممکن نیست؛ از این روی پژوهشگر بایستی بر روش تحقیق کیفی متمرکز شده و زمینه را برای گفت‌وگوی باز با این گروه از افراد فراهم کند.

جدای از ضرورت انجام این پژوهش به صورت کیفی، مسئله دیگری که برای فهم ضرورت انجام این پژوهش می‌بایست مورد توجه قرار گیرد، این است که نیازهای آموزشی زوجینی که ازدواج مجدد کرده‌اند بسته به نوع فرهنگ یا حتی خرده‌فرهنگی که در آن زندگی می‌کنند، می‌تواند متفاوت باشد. فرهنگ به کلیت و چگونگی کارکرد و رفتار مردم در ابعاد مختلف

حجم نمونه در گروه متخصصین ۱۲ نفر بود. معیارهای ورود متخصصین به نمونه این گروه عبارت بودند از: حداقل مدرک دکتری در رشته مشاوره یا روانشناسی، ترجیحاً عضو هیئت علمی دانشگاه‌های شهر تهران، حداقل دوسال سابقه آموزشی و درمانی در زمینه ازدواج مجدد و تمایل و رضایت از شرکت در پژوهش. معیارهای خروج از پژوهش نیز عبارت بودند از: عدم تخصیص وقت کافی به فرآیند مصاحبه و بازبینی نکردن نتایج حاصل از تحلیل بیانات آن‌ها.

(ب) ابزار

برای گردآوری داده‌ها در این طرح کیفی از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بهره گرفته شد. این نوع مصاحبه جدای از تمرکز بر ماهیت موضوع پژوهشی، از انعطاف‌پذیری بالایی در مصاحبه با مصاحبه‌شوندگان برخوردار است (محمدی، ۱۳۹۹؛ مختارپور و همکاران، ۱۴۰۰). برای تدوین سؤالات مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، پژوهشگر به مطالعه‌ی مبانی نظری و پژوهشی پیرامون ازدواج مجدد پرداخت و براساس این مطالعات، سؤالات مصاحبه را در چهار محور چالش‌های مربوط به رابطه قبلی، چالش‌های مرتبط به رابطه زوجی، چالش‌های مرتبط به خانواده‌های یکدیگر و چالش‌های مرتبط به تعامل با فرزندان طراحی کرد. سؤالات مذکور در اختیار اساتید راهنما و مشاور نیز قرار گرفت و پس از تأیید، در قالب فرم نهایی تنظیم شد. فرآیند مصاحبه با سؤالی کلی درباره ازدواج مجدد (نگرش شما نسبت به ازدواج مجدد چیست؟) آغاز شد و سپس مبتنی بر پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان سؤالات بعدی پرسیده شد.

۱۶ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با گروه زنان و مردان و ۱۲ مصاحبه با متخصصین انجام شد. طول مصاحبه‌های انجام شده نیز بسته به جریان مصاحبه متفاوت بود؛ ولی معمولاً طول هر مصاحبه ۴۵ تا ۹۰ دقیقه بود و هر مصاحبه حداقل دو جلسه به طول انجامید. زمان و مکان مصاحبه‌شونده نیز با توافق خود مصاحبه‌شونده تعیین شد. داده‌ها طی یک دوره ۱۲ ماهه جمع‌آوری و تحلیل شد.

تحلیل مصاحبه‌های انجام شده در این پژوهش با تکیه بر روش تحلیل سیستماتیک اشتراوس و کوربن (۲۰۱۰) انجام شد. در این پژوهش، پژوهشگر پس از گرفتن مصاحبه‌ها آن‌ها را روی کاغذ پیاده کرد. پس از ثبت مصاحبه‌ها با مرور متوالی آن، نسبت به معنای نهفته در آن‌ها فهم کلی

زندگی اشاره دارد (کریمی‌ثانی و اسمعیلی، ۱۳۹۴)؛ که قطعاً چگونگی زندگی زناشویی و ابعاد آن را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. هر فرهنگی تعریف خاصی از زندگی زناشویی دارد، بر داشتن مهارت‌های خاص تأکید می‌کند، اصول ارزشی و اخلاقی بعضاً متفاوتی را مبنای زندگی قرار می‌دهد و همچنین سطح و ماهیت انتظارات زناشویی را نیز تا حد زیادی تعیین می‌کند. بسته به نوع فرهنگ ممکن است زوجین به مهارت‌های مختلفی نیاز داشته باشند تا بتوانند با تکیه بر آن، رضایت را بر زندگی خود غالب کرده و از بروز تنش‌های زناشویی جلوگیری کنند. بنابراین این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال است که نیازهای آموزشی زوجینی که ازدواج مجدد کرده‌اند از دیدگاه خود این افراد و متخصصین چیست؟

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان: روش پژوهش حاضر، کیفی و طرح مورد استفاده گراند تئوری است. گراند تئوری روشی چهارچوب‌مند است که از طریق تحلیل تجربیات و بیانات مصاحبه‌شوندگان، سعی در روشن‌سازی مسئله از دیدگاه آن‌ها دارد و با تکیه بر نتایج حاصله تبیینی جامع و چارچوب‌مند از پدیده مورد بررسی ارائه می‌دهد (احمدی‌مهر و همکاران، ۱۳۹۹). در طی این طرح تحقیقی، پژوهشگر از طریق تمرکز بر بیانات آشکار و پنهان افراد مورد مصاحبه، سعی بر روشن‌سازی نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد از دیدگاه آن‌ها داشت.

جمعیت مشارکت‌کننده گروه اول تمامی زنان و مردان شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود که به دلیل طلاق، ازدواج مجدد کرده بودند. جمعیت مشارکت‌کننده گروه دوم نیز شامل تمامی متخصصین حوزه مشاوره و روانشناسی شهر تهران در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود که در زمینه ازدواج مجدد دارای سابقه پژوهشی، آموزشی و درمانی بودند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری هدفمند بود. تعداد نمونه نیز با تکیه بر قاعده اشباع تعیین شد. حجم نمونه این گروه (زنان و مردان دارای تجربه ازدواج مجدد) ۱۶ نفر بود. معیارهای ورود افراد به این گروه از نمونه پژوهش عبارت بودند از: گذر حداقل دو سال از ازدواج مجدد بعد از طلاق، رضایت آگاهانه، عدم مشارکت در پژوهش همزمان و سلامت روان. معیارهای خروج از پژوهش نیز عبارت بودند از: پاسخ‌دهی ناقص و عدم بازبینی نتایج حاصل از تحلیل، جهت اطمینان از صحت و سقم آن.

نتایج اکتشافی، یافته‌های استخراجی از هر مصاحبه در اختیار فرد مصاحبه شونده قرار گرفت و آن‌ها نیز در مورد اینکه یافته‌ها تا چه اندازه صحت دارند نظر دادند. برای تضمین تأییدپذیری یافته‌ها، پژوهشگر در فرآیند مصاحبه و همچنین در تحلیل داده‌ها از دخالت دادن پیش‌فرض‌های خود پیشگیری کرد. برای تضمین قابلیت اطمینان یافته‌ها، پژوهشگر در فرآیند نگاشت سؤال‌های مصاحبه، اجرای مصاحبه و همچنین تحلیل مصاحبه‌ها، از نظارت و همراهی اساتید راهنما و مشاور بهره گرفت. در نهایت برای تضمین قابلیت تعمیم یافته‌ها، پژوهشگر مصاحبه‌شوندگان را از سنین، موقعیت‌های تحصیلی، شغلی و همچنین محیطی متفاوتی انتخاب کرد و موجبات دست‌یابی به جامع‌ترین اطلاعات ممکن را فراهم نمود.

پیدا کرد. جملات شناسایی شده توسط پژوهشگر بارها مورد مطالعه قرار گرفتند و کدهای ریز و توام با معنای نهفته در آن استخراج شدند. این روند برای تک تک مصاحبه‌ها انجام شد و پس استخراج تمام کدهای نهفته در عبارات و ترتیب‌بندی آن‌ها، پژوهشگر در چهارچوب فرآیند تشابه‌یابی، قیاس و همچنین ادغام، این کدها را در قالب کدهایی جامع‌تر ادغام کرد. روندی که تداوم آن موجبات شکل‌گیری مفهوم هسته‌ای و همچنین کدهای انتخابی تفسیرمحور را فراهم کرد. تکیه بر تفکر قیاسی - استقرایی و بازبینی چندباره کدهای ثبت شده، موجبات اصلاح و ترکیب جامع‌تر آن را طی این روش فراهم نمود و به نهایی‌سازی یافته‌ها منجر شد. برای اعتباریابی یافته‌های حاصل از مصاحبه کیفی از روش چهارگانه گوبا و لینکولن (۱۹۸۹) بهره گرفته شد. در این روش برای تضمین قابلیت اعتبار

جدول ۱. نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد از دیدگاه مشارکت‌کنندگان

کد انتخابی	کد محوری	کدهای باز
	روشن‌سازی ملاک‌های ازدواج مجدد	روشن‌سازی ملاک اقتصادی، ملاک شغلی، ملاک تحصیلی، ملاک خانوادگی، حد و مرزهای ارتباطی، انتظارات، خواسته‌ها و آمال زناشویی.
عوامل علی	واکاوی آمادگی‌های لازم برای ازدواج مجدد شناخت با غایت تناسب‌سنجی.	ارزیابی آمادگی عاطفی دوطرف، آمادگی جنسی، آمادگی روانشناختی، آمادگی اقتصادی، آمادگی اخلاقی. شناخت نسبت به: علایق و مشترکات یکدیگر، فرهنگ و سبک زندگی خانواده، میزان پذیرفته شدن در خانواده طرف مقابل، نگرش طرف مقابل نسبت به فعالیت شغلی، انتظارات عاطفی و جنسی، انتظارات در قبال فرزند ناتی. ازدواج مجدد صرفاً برای رهایی از تنهایی، داشتن حامی مالی، وجود سایه مرد بر روی فرزند، ترس از دست دادن فرصت ازدواج، ترس از سرزنش اطرافیان، نگاه منفی اجتماع، بخاطر کاهش نگرانی و ناراحتی والدین. ناراضی‌های خانوادگی طرف مقابل از ازدواج فرزند با یک مطلقه، اجتناب خانواده‌ها از ارائه حمایت، قطع ارتباط خانواده‌ها با فرزند، دخالت‌های بیجای خانواده‌ها، قیاس منفی عروس فعلی با عروس قبلی، عدم پذیرش فرزند ناتی. سردرگمی در مورد آشکار کردن ازدواج قبلی، نگرش منفی نسبت به ازدواج قبلی، تعارض پیرامون پرداخت مهریه، عدم پذیرش فرزندان ناتی و تربیت آن‌ها، تعارض در مورد فرزندآوری، مدیریت مالی و فعالیت شغلی زن. تعارض با فرزند در مورد طلاق، ناراضی‌های فرزند از ازدواج مجدد والد، آماده‌سازی فرزند برای پذیرش ازدواج مجدد، اختلاف با فرزند در مورد چگونگی ارتباط با والد تنی، دشواری مدیریت تعارض فرزندان. گذار از سوگ، پذیرش نقش خود در شکست قبلی، بخشش خویشتن و شریک قبلی، رهایی از دلبستگی به همسر قبلی، توافق کامل در مورد مهریه و حضانت.
عوامل زمینه‌ساز	بینش‌دهی نسبت به چالش‌های زوجی بینش‌دهی نسبت به چالش‌های والدگری - فرزندپروری	تسهیل‌رهایی فرد از رابطه قبلی.
عوامل مداخله‌ای	تقویت توانمندی‌های درون‌فردی. تقویت مهارت‌های زوجی.	تقویت عزت‌نفس، جرأت‌ورزی، تنظیم هیجانات، خودکنترلی، تاب‌آوری، انعطاف‌پذیری، مسئولیت‌پذیری، تشکر. آموزش مهارت‌های صمیمیت عاطفی، صمیمیت جنسی، حل تعارض زناشویی، مدیریت مشترک اقتصادی، ایجاد و حفظ تعامل صمیمانه با خانواده‌های یکدیگر، افزایش توانایی مشارکت در رفع چالش‌ها.
	آموزش نحوه تعامل با فرزندان حل مدیرانه و مشارکتی چالش‌های مرتبط با فرزندان.	توجه به خواسته‌های فرزندان، جلب اعتماد فرزندان، ایجاد احساس امنیت در فرزند، ایجاد تفاهم در تعامل با فرزندان. مشارکت در تعیین حد و مرز در تعامل فرزندان با یکدیگر، مشارکت با یکدیگر جهت پذیرفته شدن نزد فرزندان یکدیگر، مشارکت با یکدیگر جهت افزایش پذیرش بین فرزندان دوطرف.
کنش‌ها و راهبردها	پذیرش چالش‌های زوجی و مشارکت در رسیدگی به آن‌ها	پذیرش ازدواج اول یکدیگر، مشارکت در پرداخت مهریه همسر قبلی، مشارکت با یکدیگر در تأمین نیازهای فرزندان، تفاهم در مورد تربیت فرزندان، داشتن برنامه توافقی در مورد فرزندآوری، رسیدن به نقطه اشتراک در مورد شغل.

کد انتخابی	کد محوری	کدهای باز
ترسیم روابط والد - فرزندی مبتنی بر مهرورزی و اعتماد.		پذیرش قلبی فرزندان ناتنی، درک شرایط سخت فرزندان، نوازش عاطفی برابر فرزندان تنی - ناتنی، حمایت مالی برابر فرزندان تنی - ناتنی، توجه کافی و متعادل به خواسته‌های فرزندان تنی - ناتنی، کنار آمدن با لجبازی فرزندان ناتنی.
ترسیم رابطه زناشویی مبتنی بر عشق و مشارکت		ایجاد و حفظ نزدیکی عاطفی، ایجاد و حفظ شور جنسی، احترام به همسر و پذیرش نامشروط او، مشورت دائم با یکدیگر، مشارکت همدلانه با یکدیگر در مدیریت مسائل مختلف، آگاهی از نیازها و مشکلات یکدیگر.
پیامدها	زندگی زناشویی مجدد با کیفیت	رضایت از رابطه زوجی، رضایت از رابطه والد - فرزندی، سازگاری با خانواده‌های یکدیگر، پایداری رابطه زناشویی، خوش بینی به آینده زندگی زناشویی.

یافته‌ها

در جدول ۱. یافته‌های حاصل از پژوهش به صورت جامع ارائه شده است. در ادامه ابتدا اطلاعات جمعیت شناختی دو گروه مشارکت کننده ارائه و سپس یافته‌های اکتشافی حاصل از تحلیل مصاحبه با آنها تبیین و مستندسازی شده است.

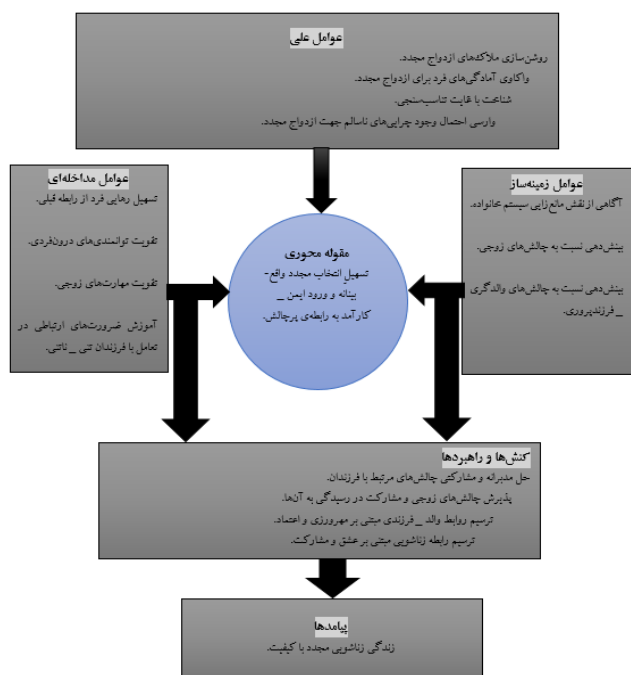
اطلاعات جمعیت شناختی گروه اول (زنان و مردان دارای تجربه ازدواج مجدد)

تعداد مشارکت کنندگان این گروه ۱۶ نفر بودند. از این میان پنج نفر مرد و ۱۱ نفر زن بودند. میانگین سنی آنها ۴۴/۳ سال بود. یک نفر دارای مدرک تحصیلی سیکل، شش نفر دیپلم، سه نفر کارشناسی، چهار نفر کارشناسی ارشد و دو نفر دکتری بودند. ۲ نفر از مردان دارای شغل آزاد و سه نفر کارمند بودند. چهار نفر از زنان خانه‌دار، دو نفر دارای شغل پاره وقت، یک نفر دارای شغل آزاد و چهار نفر کارمند بودند. فاصله بین ازدواج اول و ازدواج مجدد حداقل یک سال و حداکثر ۱۰ سال بود. هشت نفر از مصاحبه شوندگان از ازدواج قبلی فرزند داشتند و مابقی فاقد فرزند بودند. شش نفر از مشارکت کنندگان همسرشان نیز از ازدواج قبلی فرزند داشت و مابقی همسرشان از ازدواج قبلی فرزند نداشت. پنج نفر از مشارکت کنندگان از ازدواج فعلی فرزند داشتند و مابقی فرزند نداشتند.

اطلاعات جمعیت شناختی گروه دوم (متخصصین)

تعداد مشارکت کنندگان این گروه ۱۲ نفر بودند. شش نفر از متخصصین زن و شش نفر مرد بودند. میانگین سنی آنها ۴۴/۶ سال بود. دو نفر دانشجوی دکتری و مابقی (۱۰ نفر) دکتری بودند. رشته تحصیلی چهار نفر از مشارکت کنندگان روانشناسی بالینی، دو نفر روانشناسی عمومی و شش نفر مشاوره بود. پنج نفر از آنها عضو هیئت علمی دانشگاه بودند و مابقی مدرس دانشگاه و یا مؤسس مرکز مشاوره بودند. حداقل چهار سال و

حداکثر ۳۰ سال سابقه آموزشی در زمینه ازدواج و ازدواج مجدد داشتند و همچنین حداقل دو سال و حداکثر ۲۰ سال سابقه پژوهشی در زمینه ازدواج و ازدواج مجدد داشتند.

شکل ۱. مدل نظری شکل‌گیری ازدواج مجدد با کیفیت

عوامل علی آمادگی ازدواج مجدد

عوامل علی مدل شامل چهار هسته اصلی روشن‌سازی ملاک‌های ازدواج مجدد، واکاوی آمادگی‌های لازم برای ازدواج مجدد، شناخت با غایت تناسب‌سنجی و واریسی احتمال وجود چرایی‌های ناسالم جهت ازدواج مجدد بود.

الف) روشن‌سازی ملاک‌های ازدواج مجدد

مصاحبه‌شونده شماره یک (مرد ۵۲ ساله) در این زمینه بیان کرد:

عوامل مداخله‌ای مدل، شامل چهار هسته اصلی تسهیل‌رهای فرد از رابطه قبلی، تقویت توانمندی‌های درون‌فردی، تقویت مهارت‌های زوجی و آموزش ضرورت‌های ارتباطی در تعامل با فرزندان تنی - ناتنی بود.

الف) تسهیل‌رهای فرد از رابطه قبلی

متخصص شماره ۷ در این زمینه بیان کرد:

"چه در خصوص مهریه، چه در خصوص مسائل حقوقی مربوط به بچه‌ها و حضانتشون، بایستی توافق صورت گرفته باشه."

ب) تقویت توانمندی‌های درون‌فردی

مصاحبه‌شونده شماره پنج (زن ۳۸ ساله) در این زمینه بیان کرد:

"معتقدم خیلی مهمه و بایستی شما آموزش بدید که فرد بتونه خودش رو کنترل بکنه توی زندگی زناشویی."

پ) تقویت مهارت‌های زوجی

متخصص شماره چهار در این زمینه بیان کرد:

"به نظرم باید آموزش جنسی بدین، آموزش بدین چطور با هم مشارکت بکنن."

ت) آموزش ضرورت‌های ارتباطی در تعامل با فرزندان تنی - ناتنی

متخصص شماره ۱۰ در این زمینه بیان کرد:

"وقتی بلد نباشی چطور با بچه طرف مقابل ارتباط بگیری، انتظار داری که زندگی مجدد موفق باشه؟"

کنش‌های آمادگی ازدواج مجدد

افراد چهار دسته کنش حل‌مدبرانه و مشارکتی چالش‌های مرتبط با فرزندان، پذیرش چالش‌های زوجی و مشارکت در رسیدگی به آن‌ها، ترسیم روابط والد - فرزندی مبتنی بر مهرورزی و اعتماد و ترسیم رابطه زناشویی مبتنی بر عشق و مشارکت به مقوله محوری تجربه‌شده داشتند.

الف) حل‌مدبرانه و مشارکتی چالش‌های مرتبط با فرزندان

متخصص شماره ۱۲ در این زمینه بیان کرد:

"طرف باید پیش خودش بگه که تو رابطه من با فرزند همسر چه مسائلی ممکنه پیش بیاد و بعد از شناسایی شروع کنه به رفع کردنشون. البته همکاری خیلی مهمه."

ب) پذیرش چالش‌های زوجی و مشارکت در رسیدگی به آن‌ها

متخصص شماره ۱۱ در این زمینه بیان کرد:

"یکیش مسائل اقتصادی هست که بازش کردید اون آینده‌نگری و پس‌انداز برای شما ملاکه."

ب) واکاوی آمادگی‌های لازم برای ازدواج مجدد

متخصص شماره سه در این زمینه بیان کرد:

"از یه بعد دیگه ثبات اقتصادی هم نکته مهمی هست و باید ببینیم آماده مدیریتی زندگی هست از لحاظ اقتصادی یا نه."

پ) شناخت با غایت تناسب‌سنجی

متخصص شماره چهار در این زمینه بیان کرد:

"انتظارات طرف مقابل باید بررسی بشه. مثلاً از لحاظ عاطفی چه انتظاری داره. اونوقت بهتر میتونی تصمیم بگیری."

ت) واری احتمال وجود چرایی‌های ناسالم جهت ازدواج مجدد

متخصص شماره ۱۰ در این زمینه بیان کرد:

"طرف هست فقط بخاطر اینکه والدینش ناراحت نشن سریع ازدواج میکنه، خب این آخرش میشه شکست دوباره دیگه."

عوامل زمینه‌ساز آمادگی ازدواج مجدد

عوامل زمینه‌ساز مدل، شامل سه هسته اصلی آگاهی از نقش مانع‌زایی سیستم خانواده، بینش‌دهی نسبت به چالش‌های زوجی و بینش‌دهی نسبت به چالش‌های والدگری بود.

الف) آگاهی از نقش مانع‌زایی سیستم خانواده

مصاحبه‌شونده شماره ۱۶ (زن ۴۶ ساله) در این زمینه بیان کرد:

"من واقعیتش رو بگم خانوادم خیلی خوب نیستن با همسر دوم. حالا تا حدی پذیرفتن و ما مدیریت کردیم."

ب) بینش‌دهی نسبت به چالش‌های زوجی

مصاحبه‌شونده شماره هفت (زن ۴۲ ساله) در این زمینه بیان کرد:

"ی چالشی که من خودم تجربه کردم سر همین قضیه بچه بود. خب اینکه من حضانت گرفتم و اینا مشکل پیش اومد بعداً توی رابطه خودمون."

پ) بینش‌دهی نسبت به چالش‌های والدگری - فرزندپروری

متخصص شماره ۵ در این زمینه بیان کرد:

"طرف باید پیش خودش بگه که تو رابطه من با فرزند همسر چه مسائلی ممکنه پیش بیاد. وقتی بشناسه بهتر میتونه حلش کنه یا باهاش کنار بیاد."

عوامل مداخله‌ای آمادگی ازدواج مجدد

هرکسی انتظار دارد همسرش دارای آن‌ها باشد. وقتی فرد با کسی ازدواج کند که هیچ همسویی با ملاک‌های ازدواج او نداشته باشند، احتمال سازششان با یکدیگر در سطح بسیار پایینی قرار دارد.

داشتن آمادگی‌های لازم برای ازدواج مجدد، از دیگر نیازهای آموزشی مورد تأکید مصاحبه‌شوندگان بود. ورود موفق به ازدواج، به طیف گسترده‌ای از آمادگی‌ها در ابعاد مختلف نیاز دارد (رالی و اسوینی، ۲۰۲۰). مدیریت زندگی زناشویی مستلزم آن است که فرد توان مدیریت اقتصادی زندگی را داشته باشد، از رشد عاطفی و اجتماعی سازنده‌ای برخوردار باشد و بتواند صمیمیت مطلوبی را در خلال پیوند خویش پیاده سازد (هو، ۲۰۲۰). فرد برای اینکه ازدواج مجدد موفق داشته باشد، ضرورت دارد این آمادگی‌ها را هم در خویشتن و هم طرف مقابل مورد ارزیابی قرار دهد و پس از شناسایی نقاط ضعف و کمبودها در مسیر برطرف کردن آن گام بردارد.

شناخت معطوف به کیس انتخابی برای ازدواج مجدد، یکی از اساسی‌ترین نیازهای آموزشی مورد تأکید مصاحبه‌شوندگان بود. در مشاوره‌های پیش از ازدواج ضرورت دارد که شناخت طرفین از یکدیگر در ابعاد مختلف افزایش پیدا کند (هو، ۲۰۲۰). هرچه میزان شناخت طرفین از یکدیگر بیشتر باشد، بهتر می‌توانند تصمیم بگیرند که آیا می‌توانند رابطه‌ی ماندگاری با یکدیگر داشته باشند یا خیر. از سوی دیگر این شناخت می‌تواند عوامل ریسک‌آور را نیز روشن کرده و زمینه را برای رفع آن‌ها فراهم کند. با این حال وقتی چنین شناختی وجود نداشته باشد، نمی‌توان نسبت به ماندگاری رابطه و با کیفیت بودن آن در آینده هیچگونه پیش‌بینی داشت.

وارسی احتمال وجود چرایی‌های ناسالم جهت ازدواج مجدد، یکی دیگر از ضرورت‌های آموزشی پیش از ازدواج مجدد از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان بود. ازدواج زمانی با موفقیت همراه خواهد بود که اهداف و انگیزه‌های سازنده و جامعی پشت آن قرار داشته باشد (زاهل-اولسون و همکاران، ۲۰۱۹). وقتی فرد برای تحقق اهداف بی‌ارزش و ناسالم تصمیم به ازدواج می‌گیرد، نمی‌توان انتظار داشت که پیوند ایجاد شده توسط او ثبات چندانی داشته باشد (اینگ و همکاران، ۲۰۲۰). گریز از تنهایی، پردشدگی یا کاهش فشار فرهنگی و اجتماعی نمی‌تواند دلیل متقاعدکننده‌ای برای ازدواج مجدد افراد باشد.

"قرار نیست زندگی مجدد همش آشوب باشه! اگر قواعد رعایت بشن میتونه عالی پیش بره".

(پ) ترسیم روابط والد - فرزندی مبتنی بر مهرورزی و اعتماد

مصاحبه‌شونده شماره ۱۶ (زن ۴۴ ساله) در این زمینه بیان کرد:

"ببینید من به این سطح از آگاهی رسیدم که بچه‌های طرف مقابل هم باید مثل بچه خودم بپذیرم و دوست داشته باشم".

(ت) ترسیم رابطه زناشویی مبتنی بر عشق و مشارکت

متخصص شماره ۱۲ در این زمینه بیان کرد:

"وقتی انتخاب سنجیده باشه و از طرفی مهارت‌های لازم بهشون آموزش داده بشه، متوجه میشید هرچی جلوتر میرن عاشقانه‌تر میشه رابطشون".

پیامدهای مدل آمادگی ازدواج مجدد

رضایت از رابطه زوجی، رضایت از رابطه با فرزندان، رضایت از رابطه با خانواده‌های یکدیگر، پایداری رابطه و همچنین خوشبینی نسبت به آینده زندگی زناشویی پیامدهای مدل بود.

مصاحبه‌شونده شماره ۱۴ (زن ۴۰ ساله) در این زمینه بیان کرد:

"ما تونستیم مدیریت کنیم. الان از رابطه با خودش و خانوادش راضی هستم. مدیریت این روابط خیلی دشواره ولی راضی هستیم".

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر شناسایی نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد بود. فرآیند تحلیل منجر به شناسایی ۱۶ کد انتخابی شد که در پنج طبقه عوامل علی، زمینه‌ساز، مداخله‌ای، کنش‌ها و پیامدها طبقه‌بندی شدند. عوامل علی مدل آمادگی ازدواج مجدد شامل چهار هسته اصلی روشن سازی ملاک‌های ازدواج مجدد، واکاوی آمادگی‌های لازم برای ازدواج مجدد، شناخت با غایت تناسب‌سنجی و واری احتمال وجود چرایی‌های ناسالم جهت ازدواج مجدد بود.

روشن‌سازی ملاک‌های ازدواج، به عنوان یکی از اصلی‌ترین نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد توسط مصاحبه‌شوندگان مورد تأکید قرار گرفت. افراد قبل از ازدواج، بایستی ملاک‌های خود را در ابعاد مختلف روشن کنند. وقتی فرد نسبت به ملاک‌های خود برای ازدواج بینش نداشته باشد، احتمال اینکه در انتخاب کیس مناسب دچار اشتباه شود افزایش پیدا می‌کند (هو، ۲۰۲۰). ملاک‌های افراد برای ازدواج، ابعادی هستند که

تصمیم برای ازدواج مجدد، طرفین نسبت به این چالش‌ها و احتمال وقوعشان بینش کامل پیدا کنند.

عوامل مداخله‌ای مدل، شامل چهار هسته اصلی تسهیل‌رهایی فرد از رابطه قبلی، تقویت توانمندی‌های درون‌فردی، تقویت مهارت‌های زوجی و آموزش ضرورت‌های ارتباطی در تعامل با فرزندان بود.

تسهیل‌رهایی فرد از رابطه قبلی، از دیگر ضرورت‌های آموزشی پیش از ازدواج مجدد بود. تا زمانی که فرد از لحاظ هیجانی، ارتباطی و مالی، از زندگی و همسر پیشین خود جدا نشده باشد نخواهد توانست وارد رابطه مجدد موفق شده و حتی اگر وارد شود تنش‌ها و تعارضات مخربی را تجربه خواهد کرد (صادقی‌فسایی و ایثاری، ۱۳۹۳). زمانی که فرد هنوز درگیر پیوند پیشین است، نمی‌تواند تمامی زمان و توان خود را صرف رابطه جدید کرده و از سوی دیگر این ارتباط او با گذشته، ممکن است از جانب همسر جدید نیز مورد پذیرش قرار نگیرد و زمینه‌ساز بروز نارضایتی شود (اینک و همکاران، ۲۰۲۰). ورود به زندگی جدید زمانی مقدور و مطلوب است که فرد از زندگی پیشین خود بطور کامل دل‌کنده باشد و هر حلقه‌ی زنجیری را که به نحوی او را به همسر و زندگی قبلی متصل کند گسسته باشد. وقتی فرد هنوز از لحاظ ذهنی یا حتی ارتباطی درگیر پیوند پیشین است، قادر نخواهد بود صمیمیت سازنده‌ای را با همسر جدید خود ایجاد کند.

پرورش توانمندی‌ها و مهارت‌های درون‌فردی، یکی دیگر از نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان بود. ضرورت دارد به زوجین مهارت‌های مختلفی نظیر عشق‌ورزی، گفت‌وگو و حل مسئله آموزش داده شود (لی و همکاران، ۲۰۱۸). مدیریت زندگی زناشویی، در صورتی ممکن است که فرد بر این مهارت‌ها تسلط داشته باشد؛ در غیر این صورت در این زمینه دچار تنش و بدکارکردی شده و نمی‌تواند رابطه خویش را در سطح باکیفیتی حفظ کرده و تداوم ببخشند (واتکینس و والدرون، ۲۰۱۷). وقتی که قبل از ورود به زندگی زناشویی مجدد، این مجموعه توانایی‌ها در افراد متقاضی این ازدواج شکل داده شده و درونی گردد، این گروه با ایمنی و احساس کارآمدی بیشتری وارد این نوع از زندگی شده و به‌صورت سازنده‌ای به چالش‌های مختلف آن واکنش نشان می‌دهند. فردی که دارای این توانمندی‌ها است، به خوبی می‌تواند

عوامل زمینه‌ساز مدل، شامل سه هسته اصلی آگاهی از نقش مانع‌زایی سیستم خانواده، بینش‌دهی نسبت به چالش‌های زوجی و بینش‌دهی نسبت به چالش‌های والدگری بود.

آگاهی از نقش مانع‌زایی سیستم خانواده خود و طرف مقابل، یکی دیگر از نیازهای آموزشی مورد تأکید مصاحبه‌شوندگان بود. یکی از لازمه‌های ازدواج مجدد موفق، رضایت خانواده‌های دوطرف می‌باشد (یکله و همکاران، ۱۳۹۷). درواقع کسب رضایت والدین خود و والدین طرف مقابل و ایجاد پیوند صمیمانه با آن‌ها می‌تواند تا حد زیادی موفقیت پیوند مجدد را پیش‌بینی کند (کولیمان و همکاران، ۲۰۰۰). ضرورت دارد قبل از ورود به ازدواج مجدد، طرفین نسبت به این چالش‌ها آگاهی پیدا کنند و بدین شکل با همراهی فرد متخصص زمینه را برای رفع آن‌ها فراهم کنند.

بینش‌دهی نسبه به چالش‌های زوجی، از دیگر نیازهای آموزشی بود که توسط مصاحبه‌شوندگان مورد تأکید قرار گرفت. تمامی چالش‌های زوجی بایستی قبل از ورود به ازدواج مجدد، مورد شناسایی و حل و فصل قرار گرفته و پیرامون آن توافق حاصل شود. اسوینی (۲۰۱۰) بیان کرد که زنان و مردان قبل از ورود به ازدواج مجدد، بایستی در مورد مسائل مختلفی نظیر نحوه تربیت فرزندان و حمایت از آن‌ها، مسائلی نظیر مهریه و همچنین تعامل با خانواده‌های یکدیگر و همسران قبلی، به‌گفت‌وگو بپردازند و پیرامون آن توافق حاصل کنند. درصورتی که این مسائل به صورت حل نشده باقی بمانند، قطعاً موجبات بروز تنش‌های زیادی را فراهم کرده و ثبات، کیفیت و صمیمیت رابطه را با اختلال مواجه می‌کند.

بینش‌دهی نسبت به چالش‌های والدگری - فرزندپروری یکی دیگر از نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان بود. در زندگی زناشویی مجدد معمولاً طرفین هر کدام فرزندان از ازدواج قبلی دارند و همین امر فرآیند فرزندپروری را پیچیده‌تر می‌کند (محمدی و محمدی، ۱۳۹۸). وقتی افراد قادر نباشند پیرامون نحوه تربیت فرزندان تنی و ناتنی به توافق برسند و حد و مرزهای خود را در این بُعد قبل از ازدواج مجدد روشن سازند، قطعاً طی زمان دچار تنش شده و نارضایتی‌شان از یکدیگر افزایش پیدا می‌کند (رالی و اسوینی، ۲۰۲۰). چه در ازدواج اول و چه در ازدواج مجدد، برخورداری از مهارت‌های فرزندپروری ضرورتی تام دارد. در ازدواج مجدد متأثر از وجود فرزندان تنی و ناتنی برخورداری از این مهارت ضرورت بیشتری دارد. لذا بهتر است قبل از نهایی‌سازی

ناتنی دارند، ضرورت دارد چالش‌های تعامل با این گروه را بشناسند و با مشارکت یکدیگر به رفع آن بپردازند.

چالش‌های زوجی اعم از چالش‌های مرتبط با زندگی پیشین، چالش‌های زوجی مرتبط با مسئله فرزند و چالش‌های که به صورت طبیعی بین زن و مرد ممکن است اتفاق بیافتد، یکی دیگر از ابعاد زندگی مشترک مجدد است. یکی از اصلی‌ترین مشکلات زنان و مردانی که ازدواج مجدد می‌کنند به رابطه زوجی و همچنین مسائل مربوط به زندگی قبلی آن‌ها مربوط می‌شود (براملت و موشر، ۲۰۰۲). از این روی تقویت توانایی این گروه جهت ایجاد رابطه صمیمانه با یکدیگر و همچنین مشارکت با هم در رفع مشکلات پیش آمده، می‌تواند تا حد زیادی ثبات این پیوند را افزایش دهد (اسوینی، ۲۰۱۰). این گروه متأثر از بینش‌های و آموزش‌هایی که دریافت کرده بودند، کنش‌های سازنده‌ای در مقابل این چالش‌ها داشتند و ضمن پذیرش قلبی این چالش‌ها، با مشارکت یکدیگر به آن‌ها رسیدگی می‌کردند. درواقع تقویت توانمندی‌های درون‌فردی در کنار درونی‌سازی مهارت‌های زوجی اعم از مهارت‌های ایجاد رابطه صمیمانه در ابعاد عاطفی و جنسی، سبب شده بود که این گروه قابلیت زیادی جهت ایجاد رابطه عاشقانه داشته باشند.

تمرکز صرف بر زنان و مردانی که به دلیل طلاق، ازدواج مجدد داشته‌اند و جای ندادن افرادی که به دلیل مرگ همسر ازدواج مجدد کرده‌اند تنها محدودیت پژوهش حاضر بود که می‌تواند غنا و جامعیت نیازهای آموزشی شناسایی شده را با ضعف همراه سازد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، نیازهای آموزشی از دیدگاه زنان و مردانی که به دلیل مرگ همسر ازدواج مجدد کرده‌اند نیز مورد واکاوی قرار گیرد. از آن جهت که ازدواج مجدد تأثیرپذیری بسیار زیادی از فرهنگ و حتی خرده‌فرهنگ‌ها دارد، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد در شهرهایی غیر از تهران نیز واکاوی شود.

زندگی زوجی خود را مدیریت کرده و چالش‌های آن را در چهارچوبی مشارکتی رفع کند.

تقویت مهارت‌های زوجی، از دیگر نیازهای آموزشی پیش از ازدواج مجدد بود که توسط مصاحبه‌شوندگان مورد تاکید قرار گرفت. افراد متقاضی ازدواج مجدد بایستی مهارت‌های خود را در ایجاد صمیمیت بهبود ببخشند. عاملی که می‌تواند احتمال موفقیت رابطه آن‌ها را افزایش دهد (محمدی، ۱۳۹۹). وقتی که زنان و مردان متقاضی ازدواج نتوانند به نیازهای ارتباطی یکدیگر رسیدگی کنند و همکاری سازنده‌ای در ابعاد مختلف زندگی داشته باشند، انتظار اینکه زندگی‌شان با موفقیت همراه باشد واقع‌بینانه نیست (یکله و همکاران، ۱۳۹۷).

آموزش ضرورت‌های ارتباطی در تعامل با فرزندان تنی - ناتنی، از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان بایستی به‌عنوان یکی دیگر از ضرورت‌های آموزشی، مورد توجه قرار گیرد. فرزندپروری در زندگی زناشویی مجدد مستلزم آموزش است و طرفین بایستی در مورد نحوه مدیریت فرزندان به توافق برسند و همچنین مهارت‌های خود را در این زمینه تقویت کنند. زمانی که فرد نسبت به چگونگی ایجاد پیوند با فرزندان به‌ویژه فرزندان ناتنی آگاهی نداشته باشد، قطعاً در این بُعد تعاملی دچار تنش می‌شوند (مک‌نامی و همکاران، ۲۰۱۴). داشتن زندگی مجدد موفق زمانی ممکن است که فرزندان به اندازه کافی مورد توجه قرار گرفته شوند، رابطه مطلوبی با آن‌ها ایجاد شود، نگرانی‌هایشان درک شده و بدان‌ها رسیدگی شود.

حل مدبرانه و مشارکتی چالش‌های مرتبط با فرزندان، پذیرش چالش‌های زوجی و مشارکت در رسیدگی به آن‌ها، ترسیم روابط والد - فرزندی مبتنی بر مهرورزی و اعتماد و ترسیم رابطه زناشویی مبتنی بر عشق و مشارکت چهار کنشی بود که مصاحبه‌شوندگان نسبت به مقوله محوری تسهیل انتخاب مجدد واقع‌بینانه و ورود ایمن - کارآمد به زندگی پرچالش داشتند. افرادی که ازدواج مجدد کردند با تکیه بر شناخت مشکلاتی که در تعامل با فرزند ممکن است داشته باشند و همچنین مشارکت با یکدیگر در رفع آن‌ها می‌توانند از تداوم این مشکلات و تشدید تنش جلوگیری کنند (محمدی و محمدی، ۱۳۹۹). زنان و مردان برای داشتن ازدواج موفق ضرورت دارد که مهارت جلب اعتماد فرزندان را داشته باشند و با ایجاد پیوندی ایمن با آن‌ها، به ثبات نهاد خانواده شکل گرفته کمک کنند. بطور کلی زوجین برای رفع مشکلاتی که در تعامل با فرزندان به‌ویژه فرزندان

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول در رشته مشاوره در دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی تهران است. پژوهشگر توضیحات جامعی در مورد اهداف و روش انجام پژوهش در اختیار مصاحبه شوندگان قرار داد؛ تا بعد از آگاهی کامل از فرآیند پژوهش در مورد مشارکت تصمیم بگیرند. در ادامه پژوهشگر به مصاحبه شوندگان اطمینان داد که مطالب مصاحبه شده، کاملاً محرمانه خواهد بود و امانت‌داری در متن مصاحبه رعایت می‌گردد.

حامی مالی: پژوهش حاضر بدون حمایت مالی نهاد یا مؤسسه خاصی انجام شده است.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی این پژوهش است. نویسنده دوم استاد راهنما و نویسندگان سوم و چهارم استادان مشاور پایان‌نامه می‌باشند.

تضاد منافع: بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی: از دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه خوارزمی جهت فراهم کردن شرایط انجام و اجرای پژوهش و همچنین تمامی افرادی که در فرآیند مصاحبه و مداخله مشارکت داشتند تشکر می‌نمائیم.

References

- Ahmadimehr, Z., Yousefi, Z., Gol Parvar, M. (2020). Exploration and Explanation the Marital Disillusionment among Married Women: Grounded Theory. *Journal of Applied Psychology*, 14(3), 290-269. (Persian). [Link]
- Brimhall, A., Wampler, K., & Kimball, T. (2008). Learning from the past, altering the future: A tentative theory of the effect of past relationships on couples who remarry. *Family Process*, 47(1), 373-387. [Link]
- Bramlett, M. D., & Mosher, W. D. (2002). Cohabitation, marriage, divorce, and remarriage in the United States. *National Center for Health Statistics, Vital Health Statistics*, 23(22), 1_10. [Link]
- Chiappori, P. A., & Weiss, Y. (2007). Divorce, Remarriage, and Child Support. *Journal of Labor Economics*, 25(1), 37-74. [Link]
- Coleman, M., Ganong, L., & Fine, M. (2000). Reinvestigating remarriage: Another decade of progress. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 1288-1307. [Link]
- Eng, S., Grace, K., & Szmodis, W. (2020). Parenting Practices and Child Mortality in Remarried/Repartnered Families in Cambodia. *Journal of Family Issues*, 41(7), 1010-1032. [Link]
- Hu, Y. (2020). Marital Disruption, Remarriage and Child Well-being in China. *Journal of Family Issues*, 41(7), 978-1009. [Link]
- Karimisani, P., Esmaili, M. (2015). The Effectiveness of Pre-Marriage Counseling Model on Marital Satisfaction According to Multiple Aspects Domestic Approach. *Research in Clinical Psychology and Counseling*, 5(1), 4-19. (Persian). [Link]
- Mohammadi, R., Mohammadi, Z. (2019). Challenges for Remarriage of Women with Children: A Qualitative Study. *Women in Development & Politics*, 17(1), 97-119. (Persian). [Link]
- Mohammadi, Z. (2020). Sociological study of issues related to remarriage Female-headed households. *Quarterly Journal of Women and Society*, 11(42), 256-278. (Persian). [Link]
- McNamee, C. B., Amato, P., & King, V. (2014). Nonresident Father Involvement with Children and Divorced Women's Likelihood of Remarriage. *Journal of Marriage and Family*, 76(4), 862-874. [Link]
- Mokhtarpour, H., Goodarzi, M. A., Taghavi, M. R., & Faghihi, A. (2021). Motivations for substance abusers: A qualitative study. *Journal of Psychological Science*, 20(106), 1787-1809. (Persian). [Link]
- Nabavi, M., Shahbazi, M., & Korai, A. (2021). Comparison of the effectiveness of compassion focused therapy and dialectical behavior therapy on reducing the marital conflict of women on the threshold of the divorce. *Journal of Psychological Science*, 20(106), 1897_1912.. (Persian). [Link]
- Li, S., Kubzansky, L. D., & VanderWeele, T. J. (2018). Religious service attendance, divorce, and remarriage among U.S. nurses in mid and late life. *PLoS ONE*, 13(12), 1_10. [Link]
- Padash, Z., Yousefi, Z., Abedi, M., & Torkan, H. (2021). Efficacy of Gottman's marital Counseling on marital satisfaction and marital adjustment of married women willing to get divorced. *Journal of Psychological Science*, 20(106), 1897_1912.. (Persian). [Link]
- Peng, D. (2016). Personal resources, family factors, and remarriage: an analysis based on CFPS2010 data. *The Journal of Chinese Sociology*, 3(1), 1_10. [Link]
- Raley, R. K., & Sweeney, M. M. (2020). Divorce, Repartnering, and Stepfamilies: A Decade in Review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 81-99. [Link]
- Russell, P. (2019). Re-tying the Knot? Remarriage and Divorce by Consent in mid-Victorian England. *American Journal of Legal History*, 59(2), 257-285. [Link]
- Rajabi, G., Khoshnoud, G., Sodani, M., & Khojastehmehr, R. (2020). The Effectiveness of Affective-reconstructive Couple Therapy in Increasing the Trust and Marital Satisfaction of Couples with Remarriage. *IJPCP*, 26 (1), 114-129. (Persian). [Link]
- Sweeney, M. M. (2010). Remarriage and stepfamilies: Strategic sites for family scholarship in the 21st century. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 667_684. [Link]
- Watkins, N. K., & Waldron, M. (2017). Timing of Remarriage among Divorced and Widowed Parents. *Journal of Divorce & Remarriage*, 58(4), 244-262. [Link]
- Yekleh, M., Mohsenzade, F., & Zaharakar, K. (2018). Study of Quality of Remarriage After Divorce Grounded Theory Method. *Socialworkmag*, 7(3), 17-31. (Persian). [Link]
- Zahl-Olsen, R., Thuen, F., & Espehaug, B. (2019). Divorce and Remarriage in Norway: A Prospective Cohort Study between 1981 and 2013. *Journal of Divorce & Remarriage*, 60(8), 600-611. [Link]